

N:o 263.

Af herr **J. Widén** i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för landsstaterna inom länen.

I det förslag till reglering af löneförhållandena m. m. vid landsstaten, som framlades af den s. k. stora löneregleringskommittén, föreslogs borttagande af den med afseende på vissa af dithörande tjänstemän hittills för löneförmånernas utmätande tillämpade indelningen i löneklasser. Undantag gjordes dock i viss mån, nämligen med afseende på afdelningscheferna i 5 län, Uppsala, Gottlands, Blekinge, Hallands och Västmanlands län, »i fråga om hvilka synes mera allmängiltigt kunna göras gällande, att de ur synpunkter, som i förevarande hänseende kräfvat beaktande, ännu stå i viss mån efter öfriga län»¹⁾).

Mot löneregleringskommitténs förslag om klassindelningens upphäfvande hafva af samtliga konungens befallningshafvande egentligen endast två uttalat sig i sina öfver förslaget afgifna yttranden, nämligen de i Malmöhus län och *Gästeborgs* län, den förra dock egentligen endast beträffande afdelningscheferna, landssekreteraren och landskamreraren. Däremot hafva statskontoret och kammarkollegium i sitt utlåtande hållit på den gamla klassindelningen, hvilken ståndpunkt af statskontoret redan intagits i dess första yttrande och förslag af den 14 oktober 1902.

Civilministern har i denna del så till vida gått med ämbetsverken, att han bibehållit klassindelningen i tre klasser, ehuru med en något annan indelning af klasserna.

Uti en till Kungl. Maj:t insänd underdånig framställning af den 1 augusti 1907 har konungens befallningshafvande i Jämtlands län

¹⁾ Det torde beaktas, att ofvanstående fullständiga referat af löneregleringskommitténs uttalande icke lämnar rum för en sådan missuppfattning af dess betydelse, som man skulle kunna få genom det uti civilministerns yttrande till statsrådsprotokollet lämnade referatet af samma uttalande: »enär dessa län ännu stode i viss mån efter öfriga län».

framhållit olämpligheten af klassindelningen och hurusom densamma icke vore ägnad att leda till en med hänsyn till tjänsternas beskaffenhet rättvis afpassning af dessas löneförmåner i förhållande till hvarandra; särskildt har därvid fästats uppmärksamheten vid förhållandena i Jämtlands län. Denna framställning, som omnämnes i statsrådsprotokollet sid. 121 ehuru väl på ett sådant sätt, att man ej får någon riktig föreställning om dess innehåll, tillåter jag mig här bifoga såsom bilaga. De skäl, som där anföras mot klassindelningen, framför allt i afseende å länsnotarier och länsbokhållare, har jag ej kunnat finna vederlagda.

Jag åberopar innehållet af denna framställning och vill här endast ytterligare framhålla, att Kungl. Maj:t upptagit och ytterligare fullföljt löneregleringskommitténs förslag om anställande i de större eller arbetsammare länen af ett högre antal länsnotarier och länsbokhållare. Så har i Malmöhus län föreslagits tre länsnotarier och tre länsbokhållare, i Göteborgs och Bohus län två länsnotarier och två länsbokhållare. Det kan ej anföras något skäl, hvarför folkmängden i länet bör hafva inflytande på dessas löner, så att de där skola blifva högre; ur det rena statsintressets synpunkt, om detta skulle få gälla, borde det snarare — såsom i framställningen från konungens befallningshafvande i Jämtlands län framhålles — sättas *högre* löner i de *mindre* länen. Orimligheten af klassindelningen i detta afseende framgår, bland annat, uppenbart däraf att, under det *antalet* länsnotarier i Jämtlands län *till följd af det dryga arbetet därstädes*, alldeles såsom i t. ex. Göteborgs län, föreslås att sättas till två, lönen till länsnotarie där, på grund af *folkmängden*, sättes lägre, än till samma tjänstemän i sistberörda län och äfven än t. ex. till den ende länsnotarien i Södermanlands län (jag bortser här naturligtvis från det för Östersunds stad bestämda dyrortstillägget). Af egen erfarenhet vet jag för öfrigt, att arbetet för de två länsnotarierna i Jämtlands län är för hvardera drygare, än för den ene i Södermanlands.

Att farhågorna i afseende å tjänsternas besättning och uppehållande i de norrländska länen och särskildt i Jämtlands, icke äro tomma tankeexperiment, därpå har jag just nu ett talande exempel däri, att landssekreteraren därstädes söker transport till Örebro län för erhållande af bättre löneförmåner samt för att komma till ett *mindre ansträngande arbete* än han för närvarande har. Hvad som i detta afseende har den största betydelsen i fråga om lönebeloppen är icke, om de i och för sig äro så höga, utan att de ej äro *sämre* än för andra tjänster af samma slag. Så t. ex. måste det för Jämtlands län ovillkorligen verka nedtryckande — ej att lönen för landssekreteraren är satt till 7,700

kronor (ortstillägget oberäknadt) — utan att den är satt 400 kronor lägre än i andra till arbetsbördan jämförliga eller *mindre betungade län*?

På grund af hvad sålunda anförts, tillåter jag mig hemställa:

att Riksdagen, vid godkännande af aflöningsstat för landsstaterna att tillämpas från och med år 1909, måtte besluta,

antingen att borttaga den emellan länen föreslagna och för närvarande bestående klassindelningen i afseende å tjänstgöringspenningarne till landssekreterare-, landskamrerare-, länsnotarie- och länsbokhållarebefattningarne, möjligtvis med undantag för landssekreterare och landskamrerare i de två folkrikaste länen, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län;

eller ock att i detta afseende uppflytta Jämtlands län till likhet med de län, som nu äro föreslagna att sättas i andra klassen.

Stockholm den 17 mars 1908.

Johan Widén.

---

*Bilaga.**Afskrift.*

TILL KONUNGEN.

Då de af kammarkollegium och statskontoret i deras underdåniga utlåtande öfver löneregleringskommitténs betänkande angående reglering af löneförhållanden m. m. vid landsstaten framlagda förslag till aflönings-

belopp, beträffande vissa tjänstebefattningar vid länsstyrelsen i Jämtlands län, äro af beskaffenhet att ej blott ställa dem i en ogynnsam och orättvis ställning i förhållande till motsvarande tjänstebefattningar vid andra länsstyrelser, utan äfven kunna medföra för dessa tjänsters rekrytering i framtiden menliga verkningar, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansett sig icke böra underlåta att å detta förhållande i underdånighet fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Dessa befattningar äro landssekreterare- och landskamrerare- samt länsnotarie- och länsbokhållarebefattningarne.

Löneregleringskommittén hade i sitt förslag förordat upphäfvande af den nu med afseende å dessa befattningar gällande klassindelningen, allenast med det undantag att i fem län, hvilka i fråga om arbetets omfattning ansetts stå efter de andra, landssekreterares och landskamrerares aflöning föreslagits 500 kronor lägre. Bland dessa fem var dock icke Jämtlands län, ehuru till folkmängden det näst minsta.

Mot förslaget om borttagande af klassindelningen hafva af länsstyrelserna i deras öfver förslaget afgifna yttranden opponerat sig endast de i Gäfleborgs och Malmöhus län, den senare dock egentligen endast beträffande afdelningscheferna, landssekreterare och landskamrerare. Därjämte hafva af helt naturliga skäl 4 af de länsstyrelser, som enligt kommitténs förslag skulle i afseende å nämnda tjänstemän komma i sämre ställning än de andra, opponerat sig mot förslaget i denna del, i hvilken riktning uttalanden gjorts äfven af ett par bland de öfriga länsstyrelserna.

Det synes ock, som om borttagandet af den på folkmängden grundade klassindelningen emellan länen, borde hafva goda skäl för sig. Under förutsättning att aflöningen utmätas fullt tillräcklig, borde ock däremot från dessa tjänstemän själfva vara föga att erinra. Visserligen är det obestridligt, att inom vissa större län arbetet för afdelningscheferna blir mera omfattande, äfven om de hafva tillgång till mera och bättre hjälp. Men här som på andra förvaltningsområden gäller, att aflöningen ej kan fullt utmätas efter arbetets kvantitet, utan att den måste utmätas efter tjänstegraden; så är ju aflöningen för landssekreterare och landskamrerare satt lika, oaktadt de förres arbetsbörd i de flesta län torde vara *ojämförligt mycket större*.

Men hvad som alltid måste blifva orättvist är en schablonmässig indelning af länen i löneklasser *efter folkmängden*. Detta framhålles ock med styrka af flera länsstyrelser. Särskildt för Jämtlands län blifver en sådan indelning synnerligen orättvis. Genom sin ringa folkmängd kommer detta län, vid en sådan mätning, och måste, såvidt man nu kan döma, länge förblifva i lägsta klassen. Men i fråga om arbetsmängden, särskildt för landssekreteraren, står det kanske, dock mindre

med afseende på målens antal än deras beskaffenhet, långt högre än många län med vida större folkmängd. Det är de af de norrländska förhållandena särskildt härflytande ärendena, som här äro så arbets-samma: flottningsmål till exempel förekomma i synnerligen stort antal. I ett enda sådant mål, såsom det förra året af konungens befallningshafvande i Jämtlands län och Västernorrlands län gemensamt afgjorda om regleringen af flottningen i Ljungan, omfattade utslaget, som uppsattes å landskansliet härstädes, en hel bok om 367 sidor; och flera dylika mål finnas. Af egen erfarenhet kan undertecknad, landshöfding, vitsorda, att arbetet till exempel i Södermanlands län, som dock skulle komma i en högre klass, är för landssekreteraren, om än såsom för *alla* dylika tjänstemän ansträngande nog, betydligt mindre ansträngande än här i länet.

Men om än beträffande afdelningscheferna det icke kan bestridas, att arbetet ställer sig olika i olika län, i allmänhet mera ansträngande i de större, är detta i regeln alls icke förhållandet med afseende på de underlydande tjänstemännen, länsnotarier och länsbokhållare. Dessa torde i allmänhet hafva att utföra ett visst dem föresatt kvantum af arbete; och i de län, där arbetsmängden är större, äro de så många flera. Så har ock af löneregleringskommittén föreslagits, att i Malmöhus län länsnotarier och länsbokhållare skola anställas till ett antal af fem, under det de i Jämtlands län skulle blifva tre och i vissa län endast två; hvarförutom i förstnämnda län beräknats anslag för en extra länsbokhållare. Det kan därför ingalunda beräknas, att den arbetsmängd, som skall utföras af hvar och en af dessa tjänstemän, blir större i de större länen; snarare torde det ofta nog blifva tvärtom. I fråga om dessa tjänstebefattningar är därför all klassindelning afgjordt obehörig.

Men den är äfven skadlig. I allmänhet visar erfarenheten, att det är lättare att rekrytera tjänsterna inom de större länen än i de mindre. Detta beror på det helt naturliga förhållandet, att utsikterna till befordran i de större länen med deras större antal tjänstebefattningar äro större. Och härtill kommer än ytterligare, att i de större länen och särskildt där länsstyrelsen är förlagd till en större stad utsikterna till biförtjänster äro vida större, än i de mindre. Genom den föreslagna klassindelningen motverkas således en jämn rekrytering af landsstatstjänstemännen emellan de särskilda länen, en olägenhet, som vid mindre tillgång på alumner, än hittills varit fallet, kan blifva allvarlig nog.

För Norrland är denna sak betydelsefullare än för de sydligare länen. Det är allmänt erkänt, att tjänster i Norrland äro mindre lockande, än i de sydliga och mellersta delarne af landet. Det är

emellertid icke fallet, att befattningar i Norrland mindre kräfva sin man, än söderut. Snarare torde det böra vara tvärtom. Det är väl då skäl att icke göra dessa befattningar mindre begärliga genom lägre löner, än de äro i och för sig. Det är, enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes mening, en för Norrlands utveckling ganska betydelsefull sak, att tjänstebefattningarne där uppe ej göras sämre aflönade, än nedåt landet.

Utom för ofvan omförmälda befattningar har af ämbetsverken klassindelningen bibehållits äfven för landtränsmästarne. Då löneregleringskommittén föreslagit borttagandet af dessa tjänstebefattningar och deras ersättande med andra, för hvilka klassindelning ej ifrågasatts, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ej haft särskild anledning att fästa sig vid dem. Frågan är ock med afseende på dem af mindre betydelse. Det synes emellertid, därest dessa tjänstemän skulle komma att bibehållas, ej heller beträffande dem vara skäl att låta klassindelningen kvarstå. Dessa tjänster äro, enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning, ingenstädes af någon mera ansträngande beskaffenhet, förutsatt att de innehafvas af personer med full arbetsförmåga; och det har ju från deras sida, som velat bibehålla befattningarna sådana de äro, framhållits, att på de håll, där tjänstemännens tid ej fullt upptages af arbete i ränteriet, de skola lämna det biträde vid arbetet å landskontoret, som vederbörande länsstyrelse pröfvar kunna af dem fullgöras.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, vågar Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, såsom af synnerlig vikt för länsstyrelsen inom Jämtlands län, hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet framhålla angelägenheten af att löneregleringskommitténs förslag, i afseende å borttagande af klassindelningen i fråga om aflöningsbeloppen till vissa tjänstemän inom länsstyrelserna, måtte framför ofvan omförmälda af kammarkollegium och statskontoret afgifna läggas till grund för den blifvande löneregleringen för dessa tjänstemän, samt att i alla händelser aflöningsförmånerna till ifrågavarande tjänstemän inom Jämtlands län icke sättas under motsvarande tjänstemäns inom flertalet af de län, som i ämbetsverkens förslag räknats till första klassen.

Östersund i Landskontoret den 1 augusti 1907.

JOHAN WIDÉN.

Gunnar Lekander.

Rätt afskrifvet betygar Östersund i Landskontoret den 1 augusti 1907.

Ex officio:

Axel Andersson.